

Niet langer standaard glyfosaat

Het gebruik van glyfosaat staat onder druk. De Europese Commissie gaat de toelating van het middel herzien in 2022 en Duitsland verbiedt het gebruik van glyfosaat eind 2023. Welke alternatieven hebben melkveehouders als ze grasland willen vernieuwen?

TEKST TIJMEN VAN ZESSEN

Melkveehouders die hun grasland willen vernieuwen, gebruiken het middel glyfosaat bijna als vanzelfsprekend. Maar het gebruik van glyfosaat staat onder druk. Duitsland verbiedt het middel nog voor 2024, de inzet van het bestrijdingsmiddel staat ter discussie. 'Als ik een doodgespoten weiland passeer, dan denk ik soms: was dit nou nodig?', zegt Nick van Eekeren, onderzoeker aan het Louis Bolk Instituut. 'Het gebruik van glyfosaat is door de jaren heen ingesleten als de standaard bij het vernieuwen van grasland. Alles gaat ervan dood, maar het is zeker niet in alle gevallen noodzakelijk om het te gebruiken.' Van Eekeren is betrokken bij een pilot die alternatieven voor de toepassing van glyfosaat inventariseert. De pilot is een initiatief van LTO Noord. Andere deelne-

mers aan het project zijn: Cumela, Wageningen UR, Agrifirm en veehouders uit de Vruchtbare Kringloop Achterhoek en Overijssel.

Twijfel over toelating

Tamar de Jager is namens LTO Noord coördinator van de pilot. 'Het onderwerp staat hoog op de agenda. De Europese Commissie gaat de toelating van het middel herzien in 2022 en er is best wel twijfel of het erdoor komt.' Ze merkt dat er in de praktijk al behoorlijk wat boeren en loonwerkers (zie kaders) bezig zijn met alternatieven. Vooral voor het gebruik in groenbemesters/vanggewassen is mechanische onkruidbestrijding een goede methode. In blijvend grasland is het nog een zoektocht naar de meest effectieve techniek. Toegepaste systemen zijn onder meer de mulchmachine, de zodesnijder, Kvik-up en de ecoploeg (zie kader).

Thijs Veneklaas Slots, bedrijfsadviseur bij Cumela, herkent de toegenomen interesse voor mechanische onkruidverdelging. Onder zijn klanten zitten veel loonwerkers die de afgelopen jaren fors hebben geïnvesteerd in frezen en klepelaars. 'De uitdaging in een grasmat is om de pollen zo klein mogelijk te maken. Het bestaande gewas moet voldoende mengen met de grond en tijd krijgen om te verteren.' Maar zelfs als dat goed lukt, zijn nog de weersomstandigheden cruciaal. In een groeizaam voorjaar waarin natte en droge perioden elkaar afwisselen, is de kans op hergroei van de oude mat aanwezig. Glyfosaat is nog steeds het enige middel dat korte metten maakt met kweek. Wil je de inzet van glyfosaat be-

Ecoploeg kan alternatief zijn voor gebruik van glyfosaat

Het loonbedrijf van de familie Klein Rot uit Haaksbergen deed in 2020 de eerste ervaringen op met ecoploegen. Bij deze techniek ligt de ploegdiepte op 15 centimeter in plaats van op de gangbare 20 tot 25 centimeter. 'De ecoploeg is een tussenvorm van gangbaar ploegen en een niet-kerende grondbewerking', zegt Stef Klein Rot.

Belangrijke voordelen zijn: minder bederf van structuur en behoud van bodemleven. Niet alleen vanwege de minder diepe bouwvoor, maar ook doordat de trekker op de toplaag van de akker blijft rijden. 'De machine heeft acht kleinere scharen die anders van vorm zijn dan de scharen van een traditionele ploeg. Daardoor is ondieper ploegen moge-

lijk en wordt de vorming van een ploegzool voorkomen', legt Stef uit. Het gewas profiteert hiervan, omdat de capillaire werking van de bodem minder wordt aangetast.

De voornaamste reden om te experimenteren met ecoploegen was het terugdringen van glyfosaat. Zeker het doodspuiten van groenbemesters is volgens Klein Rot overbodig met een goede grondbewerking. Ook voor het vernieuwen van blijvend grasland is de ecoploeg een optie, mits de zode netjes gerefreesd wordt en er geen kweek in staat. 'We hebben de machine thuis ook toegepast voor graslandvernieuwing, maar vanwege het hoge aandeel kweek durfden we het niet aan om glyfosaat in de kast te laten staan.'

Loonbedrijf halveert gebruik van glyfosaat

Theo Heebing gebruikt met zijn loonbedrijf de helft van de hoeveelheid glyfosaat sinds hij vijf jaar geleden actief op zoek ging naar alternatieven. In zijn werktuigloods staan geen innovatieve snuffjes die baanbrekende resultaten boeken. Nee, de kopeg, de frees en de schijvcultivator zijn gangbare machines. De belangrijkste aanleiding om het gebruik van glyfosaat te beperken is de reactie van de omgeving. 'Hier in De Lutte liggen we in een regio met veel recreatie. Als toeristen een veldspuit zien werken, denken ze al snel "daar heb je die boer weer met die rotspuit". Ze hebben er een vreselijke hekel aan. We vroegen ons met elkaar af of we dat wel moeten willen.'

Het alternatief voor glyfosaat bij graslandvernieuwing is een mechanische grondbewerking. De ervaring leert dat de grondsoort en het weer veel invloed hebben op de afweging welke machine geschikt is. 'Op zware klei is frezen niet verstandig, omdat het kan leiden tot structuurbederf', stelt Heebing. Zit er veel kweek in het perceel, dan is glyfosaat nog wel de meest aangewezen manier om de oude grasmat te vernietigen. 'Als je kweek bestrijdt zonder glyfosaat, is de kans groot dat de kweek snel weer terug is. De wortelstokken van dit gras zorgen voor een hardnekkige verspreiding.' Volgens Heebing bestaat er nog geen alternatief bestrijdingsmiddel tegen kweek.

perken als je grasland gaat vernieuwen, dan is het de vraag hoe hoog het aandeel kweek in het perceel is. Op gronden met een goede waterhuishouding ligt de norm voor herinzaai op 20 procent kweek (verspreid) en 10 procent (in haarden). Van Eekeren: 'Als er geen kweek staat, is glyfosaat overbodig, dan zijn er ook andere methoden beschikbaar. In de schoolboeken leren we om bij een x percentage slechte grassen de grasmat te vernieuwen, maar er zijn meer slechte grassen dan kweek.'

Kweek voorkomen

Het beperken van glyfosaat start idealiter al met het voorkomen van graslandvernieuwing. Dat wil zeggen: het goed onderhouden van grasland, het monitoren van onkruiden in grasland en het zo nodig doorzaaien van grasland. Van Eekeren: 'Wil je kweek voorkomen, zorg dan voor een dichte zode. Standweiden is een bekend beweidingssysteem waarbij kweek geen kans heeft. Kweek krijgt wel een kans bij droogte. Beregenen is dus in droge zomers belangrijk om kweek te voorkomen.'

Boeren die hun grasmat doorzaaien, doen er verstandig aan om goed na te denken over de keuze van grasrassen. 'Denk na over het organiseren van ondergrondse en bovengrondse concurrentie voor kweek. In de jaren tachtig is er onderzoek gedaan naar de ondergrondse competitie tussen kweek en rassen Engels raaigras. Engels raaigras met een intensievere beworteling verminderde kweek. Deze kennis kunnen we beter benutten', stelt Van Eekeren. Hij ziet voor bedrijven die mais of andere voedergewassen telen in vruchtwisseling een passende manier om glyfosaat te reduceren.

Valt er voor gangbare boeren iets te leren van de biologische landbouw? Van Eekeren refereert aan de Kvik-up-machine, een Deense machine die de wortelstokken van kweek boven op de grond legt, waardoor ze in de zomer verdrogen. 'Maar ideaal is het niet, want je verkruimelt de bodem heel sterk, waardoor veel organische stof afbreekt.'